

Στο ψηλότερο σημείο: Η Ακρόπολη της Αθήνας

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

Α΄ Γυμνασίου

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

**Στο ψηλότερο σημείο:
Η Ακρόπολη της Αθήνας**

Α΄ Γυμνασίου

Επιτροπή Παρακολούθησης και Παραλαβής:

- **Πολυμέρης Βόγλης** (Πρόεδρος)
Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
- **Χριστίνα Κουλούρη**
Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
- **Γεώργιος Κόκκινος**
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου
- **Βασίλειος Τσάφος**
Αναπληρωτής Καθηγητής ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ
- **Άγγελος Παληκίδης**
Επίκουρος Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
- **Κωνσταντίνος Κασβίκης**
Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Συντονισμός:

Κωνσταντίνος Κασβίκης

Εμπειρογνώμονες εκπόνησης:

Γεωργία Κουσερή, Εκπαιδευτικός Δημοσίου Τομέα (ΠΕ02)

Προεκτυπωτικές εργασίες:

ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Γεράσιμος Κουζέλης,
Πρόεδρος του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Το παρόν εκπονήθηκε αμισθί και εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 51/25-10-2018 Πράξη του Δ.Σ του Ι.Ε.Π.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Σκεπτικό-σύντομη περιγραφή5

2. Διασύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών5

3. Προτεινόμενη μεθοδολογία5

4. Διδακτικοί στόχοι5

5. Διδακτική αξιοποίηση του θεματικού φακέλου6

6. Παράρτημα με επιπλέον πηγές33

7. Βιβλιογραφία37

1. Σκεπτικό-σύντομη περιγραφή

Ο θεματικός φάκελος καλύπτει από άποψη περιεχομένου την ιστορία της Ακρόπολης της Αθήνας, τα μεγάλα έργα του 5^{ου} π.Χ. αιώνα, τα αναθήματα, τον Παρθενώνα. Πραγματεύεται τον ρόλο της Ακρόπολης ως συμβόλου της αθηναϊκής δύναμης και δημοκρατίας και τη σημασία της στο παρελθόν και στο παρόν. Οι προτεινόμενες διδακτικές δραστηριότητες για τους/τις μαθητές/τριες, οι οποίες βοηθούν να προσεγγίσουν και να αναλύσουν πιο σύνθετους προβληματισμούς, είναι ενδεικτικές και αφορούν ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες μέσα από τις οποίες επιτυγχάνεται η εποικοδομητική μάθηση. Οι δραστηριότητες είναι σχεδιασμένες, ώστε να αξιοποιούν ένα ή περισσότερα εννοιολογικά εργαλεία της ιστορίας.

2. Διασύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών

Ο θεματικός φάκελος συνδέεται με την ενότητα «Ο υλικός πολιτισμός της κλασικής εποχής: χρήσεις και σημασίες» και εμβαθύνει στην ιστορία και στα νοήματα της Ακρόπολης της Αθήνας και των μνημείων της διαχρονικά. Μέσα από την επεξεργασία του φακέλου οι μαθητές και οι μαθήτριες θα επεξεργαστούν και θα διερευνήσουν πολλαπλές διαστάσεις των γνώσεων μας για την Ακρόπολη. Επιπλέον, ο θεματικός φάκελος λειτουργεί ως αφορμή και αφετηρία για επιπρόσθετους νέους προβληματισμούς που θα προκύψουν από την ιστορική διερεύνηση των μαθητών/τριών και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους. Τέλος, η επεξεργασία του φακέλου δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να εξοικειωθούν με άλλες αντίστοιχες διερευνήσεις ιστορικών περιόδων και αρχαιολογικών χώρων που θα χρειαστεί να πραγματοποιήσουν στο μέλλον.

3. Προτεινόμενη μεθοδολογία

Οι δραστηριότητες που προτείνονται στον συγκεκριμένο θεματικό φάκελο ενδείκνυται να διεξαχθούν στη σχολική τάξη στο πλαίσιο ομαδοσυνεργατικών διδακτικών πρακτικών. Ο φάκελος περιλαμβάνει πολυτροπικό εκπαιδευτικό υλικό (γραπτές πηγές, αρχαιολογικά ευρήματα, άυλες μαρτυρίες) και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν από τις πολλαπλές προτεινόμενες δραστηριότητες αυτές που κρίνουν ως κατάλληλες σε σχέση με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της εκάστοτε σχολικής ομάδας και του εκάστοτε εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Η αξιολόγηση των μαθητών / τριών προτείνεται να βασιστεί σε δύο άξονες:

- α. την ανταπόκριση των μαθητών στα ιστορικά – ερευνητικά ερωτήματα μέσα από περιγραφικούς και κυρίως ερμηνευτικούς συλλογισμούς,
- β. τη σταδιακή συμμετοχή των μαθητών στη χρήση των εννοιολογικών εργαλείων.

4. Διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να ανιχνεύσουν τις διαφορετικές φάσεις της ιστορίας της Ακρόπολης στο πέρασμα του χρόνου.

- Να τοποθετήσουν τη δημιουργία της Ακρόπολης στη γραμμή του χρόνου σε σχέση με άλλα σημαντικά γεγονότα της Ιστορίας αλλά και με τη δική τους ζωή.
- Να κατανοήσουν το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της δημιουργίας των μνημείων της Ακρόπολης.
- Να εξετάσουν τις λειτουργίες, τις χρήσεις και τη σημασία που είχε η Ακρόπολη και τα ιερά της για τους ανθρώπους στην Αρχαιότητα και τους λόγους για τους οποίους σήμερα τα μνημεία της θεωρούνται σημαντικά για την παγκόσμια ιστορία.
- Να προβληματιστούν για τις συμβολικές, ιδεολογικές και δημόσιες χρήσεις της Ακρόπολης και των μνημείων της.
- Να είναι ικανοί/-ές να αναγνωρίσουν τις διαφορετικές οπτικές και ερμηνείες για θέματα που απασχολούν την ιστορία της Ακρόπολης.
- Να εξοικειωθούν με την ιστοριογραφική μεθοδολογία, διερευνώντας συστηματικά, σε σχέση με ερευνητικά ερωτήματα, πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, ώστε να συνειδητοποιήσουν ότι η ιστορική γνώση συγκροτείται με τη συστηματική διερεύνηση, ταξινόμηση, ανάλυση και αξιολόγηση των πληροφοριών που προκύπτουν από τα κάθε είδους τεκμήρια.
- Να διερευνήσουν διαφορετικά είδη πηγών, να ανιχνεύσουν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς τους και να συνθέσουν τα δικά τους ιστορικά αφηγήματα μέσα από την αξιοποίησή τους.
- Να διατυπώσουν συγκροτημένο προφορικό και γραπτό ιστορικό λόγο, παραθέτοντας επιχειρήματα (περιγραφικούς και ερμηνευτικούς συλλογισμούς), τα οποία να στηρίζονται σε ιστορικά τεκμήρια, και χρησιμοποιώντας λεξιλόγιο με τις βασικές έννοιες της ιστορικής γλώσσας.
- Να αποκτήσουν μεταγνωστικές δεξιότητες χρησιμοποιώντας κατάλληλα ερωτήματα που σχετίζονται με τα εννοιολογικά εργαλεία της ιστορίας (έννοιες χρόνου, σημαντικής, αιτιότητας, συνέχειας και αλληλαγής, ιστορικής οπτικής/ ενσυναίσθησης, ηθικής διάστασης των ιστορικών ερμηνειών).
- Να διατυπώσουν νέους προβληματισμούς που δημιουργούνται σε σχέση με τη σημασία της Ακρόπολης στη δική τους ζωή στο παρόν.
- Να ευαισθητοποιηθούν για ζητήματα συντήρησης και αποκατάστασης των αρχαίων μνημείων και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

5. Διδακτική αξιοποίηση του θεματικού φακέλου

Ερευνητικό ερώτημα: Γιατί η Ακρόπολη θεωρείται τόσο σημαντική;

1η Διδακτική ώρα

Ερευνητικό ερώτημα: Τι μπορεί να μας αποκαλύψει η ιστορία της Ακρόπολης για τη σημασία του χώρου στο πέρασμα του χρόνου; Ποια είναι η σημασία του χώρου για εμάς σήμερα;

Δευτερογενείς έννοιες: χρόνος, ιστορική σημαντικότητα, αιτιότητα, ιστορικές πηγές, συνέχεια και αλληλαγή, ενσυναίσθηση, ηθική διάσταση

➤ **Φύλλο εργασίας 1:** Επεξεργασία ψηφιακών και κειμενικών πηγών για την ιστορία του λόφου της Ακρόπολης

A. Διαβάστε τα κείμενα του εκπαιδευτικού προγράμματος «Πάμε στην Ακρόπολη», (Κείμενα- επιμέλεια: Κορνηλία Χατζηασλάνη) διαθέσιμα στο αποθετήριο εκπαιδευτικού περιεχομένου του Μουσείου Ακρόπολης (http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/?locale=el).

Ερωτήσεις:

1. Τι σχολιάζουν οι πηγές αυτές;
2. Τι δεν αναφέρουν;
3. Ποιών η άποψη δεν ακούγεται και γιατί;

B. Αναζητήστε πληροφορίες σε ομάδες για την Ακρόπολη στην αρχαιότητα και στη νεότερη εποχή μέχρι τις ημέρες μας με τη βοήθεια των ενδεικτικών ιστορικών πηγών που ακολουθούν αλλά και άλλων που μπορείτε να εντοπίσετε μόνοι και μόνες σας.

Ιστορία της Ακρόπολης

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Τα γλυπτά του Παρθενώνα δεν σώζονται δυστυχώς ακέραια, γιατί υπέστησαν, όπως και ο ίδιος ο ναός, διάφορες καταστροφές στη διάρκεια των αιώνων. Όταν οι χριστιανοί μετέτρεψαν τον ναό σε εκκλησία, τον 5ο ή τον 6ο αιώνα μ.Χ., απολάξευσαν τις ανάγλυφες παραστάσεις των μετοπών σε όλες τις πλευρές εκτός από τη νότια, η οποία βρισκόταν πολύ κοντά στο νότιο τείχος της Ακρόπολης και ήταν, επομένως, λιγότερο ορατή και προσιτή από τις άλλες τρεις. Μόνο η τελευταία προς τα δυτικά μετόπη της βόρειας πλευράς, που δείχνει την Αθηνά και την Ήρα, τις δύο θεές που στον Τρωικό Πόλεμο υποστήριζαν με θέρμη τους Έλληνες, να συνομιλούν, η πρώτη όρθια και η δεύτερη καθιστή, έμεινε ανέπαφη (εικ. 202). Φαίνεται ότι οι χριστιανοί ερμήνευσαν την παράσταση ως απεικόνιση του Ευαγγελισμού. Οι αετωματικές συνθέσεις δεν ήταν εύκολο να καταστραφούν εξαιτίας του μεγέθους των αγαλμάτων και του μεγάλου ύψους στο οποίο βρίσκονταν. Παρ' όλα αυτά, αφανίστηκαν οι μορφές στο κέντρο του ανατολικού αετώματος, επειδή στο σημείο αυτό κατασκευάστηκε η απαραίτητη για την εκκλησία αψίδα του ιερού. Η ζωφόρος, που λόγω της θέσης της ψηλά στον τοίχο του σηκού και πολύ κοντά στον θριγκό δεν ήταν εύκολα ορατή, δεν απολαξεύτηκε.

Τη μεγαλύτερη όμως καταστροφή την υπέστη ο Παρθενώνας το 1687, κατά την πολιορκία της τουρκοκρατούμενης Αθήνας από τον Βενετσιάνο στρατηγό Francesco Morosini. Οι Τούρκοι είχαν αποθηκεύσει πυρίτιδα στο κτήριο, το οποίο είχε πλέον

μετατραπεί σε τζαμί. Έτσι, όταν μια οβίδα από τα κανόνια των πολιορκητών έπεσε μέσα, η έκρηξη που ακολούθησε ανατίναξε όλο το κεντρικό τμήμα και έριξε στο έδαφος τις κεντρικές μορφές του δυτικού αετώματος που κομματιάστηκαν. Ευτυχώς το 1674, λίγα χρόνια πριν από την καταστροφή, όλος ο σωζόμενος γλυπτός διάκοσμος του Παρθενώνα είχε αποτυπωθεί σε σχέδια. Η εργασία αυτή έγινε κατά παραγγελία του μαρκησίου de Nointel, πρεσβευτή της Γαλλίας στην Υψηλή Πύλη, που ταξίδεψε στην Αττική και στα νησιά του Αιγαίου με σκοπό να δει από κοντά τις ελληνικές αρχαιότητες και να εμπλουτίσει τη συλλογή του με όσες μπορούσε να πάρει μαζί του. Ο μαρκήσιος de Nointel θαύμασε τα γλυπτά του Παρθενώνα και, καθώς δεν είχε τον τρόπο να τα αποσπάσει και να τα μεταφέρει, ζήτησε να σχεδιάσουν όλα με τη σειρά και με κάθε λεπτομέρεια. Στην ακολουθία του μαρκησίου υπήρχαν δύο ζωγράφοι ικανοί να εκτελέσουν αυτή την εργασία: ο Γάλλος Jacques Carrey και ένας Φθαμανδός, που δεν γνωρίζουμε το όνομά του και που πέθανε πριν από το τέλος της αποστολής. Δημιουργός των σχεδίων φαίνεται ότι είναι ο δεύτερος, αν και αυτά συχνά αποδίδονται στον Carrey. Τα σχέδια, που σήμερα φυλάσσονται στην Bibliothèque Nationale στο Παρίσι, προσφέρουν ανεκτίμητη βοήθεια για τη μελέτη και την αποκατάσταση του Παρθενώνα και του γλυπτού του διακόσμου, ο οποίος δεν έμεινε τελικά στη θέση του.

Στις αρχές του 19ου αιώνα ένας άλλος Ευρωπαίος διπλωμάτης, ο λόρδος Έλγιν, πρεσβευτής της Μεγάλης Βρετανίας στην Κωνσταντινούπολη, κατόρθωσε να πάρει από τον σουλτάνο την άδεια να αποσπάσει και να μεταφέρει στην πατρίδα του τα γλυπτά του Παρθενώνα και άλλα αρχαία έργα τέχνης από την Ακρόπολη. Τη δύσκολη και επικίνδυνη αυτή εργασία ανέλαβε ένα συνεργείο Ιταλών τεχνιτών, που κατόρθωσε να κατεβάσει από το κτήριο ένα μεγάλο μέρος, αλλιώς όχι το σύνολο του γλυπτού διακόσμου. Τα έργα μεταφέρθηκαν στη Μεγάλη Βρετανία και βρίσκονται σήμερα στο Βρετανικό Μουσείο. Τμήματα από τα γλυπτά του Παρθενώνα υπάρχουν επιπλέον διάσπαρτα σε πολλά μουσεία σε όλο τον κόσμο. Παρά τις δυσκολίες που δημιουργεί η αποσπασματική διατήρηση και η διασπορά των έργων, οι μακροχρόνιες και συστηματικές έρευνες πολλών αρχαιολόγων έχουν οδηγήσει σε μια γενικά αποδεκτή αποκατάσταση του γλυπτού διακόσμου του Παρθενώνα με σχετικά λίγες διαφωνίες, κυρίως σχετικά με τις κεντρικές μορφές του ανατολικού αετώματος που καταστράφηκαν νωρίς.

Ο Παρθενώνας και ο γλυπτός του διάκοσμος, Βουτυράς Μ., Γιουλιάκη- Βουτυρά, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, διαθέσιμο

http://www.greeklanguage.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/

Η Ακρόπολη στα νεότερα χρόνια

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

1822: Η Ακρόπολη περνά οριστικά πια στα χέρια των Ελλήνων. Πρώτος φρούραρχος της ορίζεται ο οπληρχηγός της Ελληνικής Επανάστασης Οδυσσέας Ανδρούτσος.

1825: Ο Οδυσσέας Ανδρούτσος φυλακίζεται στην Ακρόπολη για προδοσία (τον έχει κατηγορήσει το πρώην πρωτοπαλίκαρό του, ο Γιάννης Γκούρας) και δολοφονείται. Το πτώμα του πετιέται στα βράχια της Ακρόπολης για να πιστέψει ο κόσμος ότι ο Ανδρούτσος σκοτώθηκε στην προσπάθειά του να δραπετεύσει.

12 Ιανουαρίου 1827: Καταστρέφεται η στέγη του Ερεχθείου στη διάρκεια της πολιορκίας της Ακροπόλεως από τον Κιουταχί και τον Ομέρ Μπέη. Κλεισμένοι μέσα στην Ακρόπολη βρίσκονται ο Γκούρας, ο Μακρυγιάννης και 1.400 άντρες.

24 Φεβρουαρίου 1893: Στην Ακρόπολη συναντιέται καθημερινά το ζευγάρι του Μιχαήλ Μιμίκου και της Γερμανίδας Μαίρης Βέμπερ. Εκείνη είναι παιδαγωγός στο παλάτι, εκείνος στρατιωτικός γιατρός. Όταν ο Μιμίκος δεν πηγαίνει για τρίτη συνεχή μέρα στο ραντεβού τους, εκείνη αυτοκτονεί, πέφτοντας από τον Ιερό Βράχο. Εκείνος, που είχε λείψει από τα ραντεβού τους για λόγους υγείας, όταν την αντικρίζει νεκρή αυτοκτονεί με το υπηρεσιακό του πιστόλι. Θάβονται και οι δυο στο Α' Νεκροταφείο - οι φίλοι του Μιμίκου μάλιστα ξέθαψαν το σώμα του και το έθαψαν διπλά στις Μαίρης. 27 Απριλίου 1941: Γερμανός αξιωματικός δίνει εντολή στον εύζωνα Κωνσταντίνο Κουκίδη να αφαιρέσει την ελληνική σημαία. Εκείνος τυλίγεται με αυτήν και αυτοκτονεί, πέφτοντας από τον Ιερό Βράχο. Η ιστορία καθώς και η ύπαρξη του Κουκίδη δεν έχουν αποδειχθεί. Πρόκειται για σύγχρονο αστικό θρύλο; Κανείς δεν ξέρει.

31 Μαΐου 1941: Δυο φοιτητές, ο Μανώλης Γλέζος και ο Απόστολος Σάντας, κατεβάζουν τη ναζιστική σημαία από τον Ιερό Βράχο. «Κατά τη νύχτα της 30ής μέχρι της 31ης Μαΐου, υπεξερέθη η επί της Ακροπόλεως κυματίζουσα γερμανική πολεμική σημαία, παρ' αγνώστων δραστών. Διενεργούνται αυστηραί ανακρίσεις. Οι ένοχοι και οι συνεργοί αυτών θα τιμωρηθώσι διά της ποινής του θανάτου» λέει η ανακοίνωση των γερμανικών Αρχών.

1975: Συστήνεται η Επιτροπή Συντήρησης Μνημείων Ακροπόλεως, που μέχρι σήμερα ασχολείται συστηματικά με την Ακρόπολη.

Κείμενο που αντλήθηκε από το διαδίκτυο: <http://www.lifo.gr/mag/features/1548>

Ερωτήσεις:

- 1. Τι σχολιάζουν οι πηγές αυτές;
- 2. Τι δεν αναφέρουν;
- 3. Ποιων η άποψη δεν ακούγεται και γιατί;
- 4. Γράφω τις προσωπικές μου απόψεις για τη σημασία της Ακρόπολης σήμερα¹.
- 5. Διατύπωση συμπερασμάτων για τη δημιουργία των ιστορικών αφηγήσεων. Με ποια κριτήρια δημιουργώ τις αφηγήσεις μου για το παρελθόν;

Καταγράφω τα κριτήριά μου:

Κριτήρια	

¹ Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν επίσης τα κείμενα του παραρτήματος αναφορικά με τη σημασία της Ακρόπολης στο παρόν σε διασκευή και ανάλογα με το επίπεδο της τάξης τους, ώστε να αναπτύξουν έναν σχετικό προβληματισμό στους μαθητές τους.

➤ **Φύλλο εργασίας 2:** Επεξεργασία εικονιστικού, ψηφιακού και κειμενικού υλικού για τη δημιουργία χρονογραμμής και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

A. Αφού συγκεντρώσετε εικονιστικές πηγές για το λόφο της Ακρόπολης από την αρχαιότητα έως σήμερα δημιουργήστε μια δική σας χρονογραμμή (έντυπη ή ψηφιακή) με χρονικό και εικονιστικό υπομνηματισμό της σημασίας της Ακρόπολης σε κάθε εποχή (βλ. Ενδεικτικά σχετικό παράρτημα με πηγές http://www.eie.gr/archaeologia/gr/02_deltia/acropolis.aspx).

Εναλλακτικά: Τοποθετήστε σε σειρά και στη χρονογραμμή που έχετε κατασκευάσει κατόψεις του χώρου της Ακρόπολης και καρτ ποστάλ από διαφορετικές χρονικές περιόδους. Αιτιολογήστε τις επιλογές σας (γραπτά ή προφορικά) σε σχέση με τη σπουδαιότητα, την αλλαγή στον χρόνο, τα αίτια και τις συνέπειες.

B. Καταγράψτε τα επιχειρήματά σας για το γεγονός ότι όσοι πέρασαν από την Ακρόπολη επιδιώκουν να αφήσουν αποδείξεις της παρουσίας τους στον λόφο. Γιατί συμβαίνει αυτό; Βοηθητικό υλικό στο:

<http://www.ekivolos.gr/Afierwma%20sthn%20Acropolh-INPortal.pdf>

Εναλλακτικά: Υπομνηματίστε με μία ή δύο φράσεις που να υποδηλώνουν την αλλαγή χρήσης του χώρου της Ακρόπολης στον χρόνο με αφετηρία το βίντεο του Κώστα Γαβρά «Parthenon» (διαθέσιμο στο <https://www.youtube.com/watch?v=aGitmYl6U90>).

Γ. Συνδέστε την ιστορία της Ακρόπολης με άλλα σημαντικά γεγονότα στο πέρασμα του χρόνου. Συζήτηση για τη σπουδαιότητα κάποιων γεγονότων, τις συνέχειες και τις αλλαγές που παρατηρούνται, τον αντίκτυπό τους στον χώρο της Ακρόπολης, τα αίτια και τις συνέπειες.

Αιτιολογήστε τις επιλογές σας (γραπτά ή προφορικά):

1. Τι κρίνουμε ως σημαντικό για την αλλαγή της χρήσης του χώρου στο πέρασμα του χρόνου;
2. Ποια είναι τα αίτια και οι συνέπειες της εκάστοτε αλλαγής για τον λόφο της Ακρόπολης;

➤ **Φύλλο εργασίας 3:** Επεξεργασία εικονιστικού, ψηφιακού και κειμενικού υλικού

A. Παρακολουθήστε αποσπάσματα από το βίντεο για την αποκατάσταση των μνημείων στο λόφο της Ακρόπολης διαθέσιμο στο <https://www.youtube.com/watch?v=UVrVdfMi3pl>

Β. Διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί:

Αποκαταστάσεις αρχαίων μνημείων - Ακρόπολη

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Η συντήρηση και η αποκατάσταση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, των αρχαίων και ιστορικών δηλαδή μνημείων και συνόλων, θεωρείται αυτονόητη στον σύγχρονο κόσμο. Το να διατηρείς ένα μέρος των πολιτιστικών αγαθών τα οποία μάλιστα ανήκουν στο κτισμένο περιβάλλον αποτελεί μια πολιτισμική δραστηριότητα καθ'αυτήν.

[...] Η διατήρηση των παλαιών και ιστορικών μνημείων σε πόλεις ή περιοχές που απειλούνται από τη γενίκευση μιας άμορφης, τυποποιημένης και βιομηχανοποιημένης νέας αρχιτεκτονικής, είναι μια αντίσταση στην τάση ισοπέδωσης και ομοιομορφίας του πλαισίου της ζωής μας. Η ποικιλότητα και η ιστορική φόρτιση έχουν άμεση σχέση με την ποιότητα του βίου, αλλιά και με την ταυτότητα μιας πόλης, μιας περιοχής ή και μιας χώρας.

Τα μνημεία της Αθηναϊκής Ακρόπολης ενδιαφέρουν τόσο τους Έλληνες όσο και το διεθνές κοινό. Θεωρείται λοιπόν δεδομένο ότι οφείλουμε να τα διατηρήσουμε και να τα αναδείξουμε. Οι ναοί επάνω στον βράχο δεν είναι απλώς τμήμα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς των νεοελλήνων. Είναι κάτι περισσότερο. Έχουν μοναδική σημασία για τον Δυτικό πολιτισμό γιατί ήταν τα ιδεώδη πρότυπα αρχιτεκτονικής τόσο κατά την Αρχαιότητα όσο και για τη μετά την Αναγέννηση εποχή.

Εκπαιδευτικός φάκελος. Αποκαταστάσεις αρχαίων μνημείων – Ακρόπολη, σελ. 2:

http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/bitstream/11174/177/1/1_Apokatastaseis.pdf

Ερωτήσεις:

1. Γιατί είναι σημαντική η συντήρηση και η αποκατάσταση του μνημειακού πλούτου σύμφωνα με το κείμενο που διαβάσατε;
2. Γιατί είναι σημαντική η αποκατάσταση του βράχου της Ακρόπολης;
3. Έχουν μόνο τα μνημεία του βράχου της Ακρόπολης το δικαίωμα στη συντήρηση και την αποκατάσταση; Συνδέστε τη σημασία της αποκατάστασης και συντήρησης των μνημείων της Ακρόπολης με την αποκατάσταση άλλων σημαντικών συνόλων/μνημείων της περιοχής σας. Διατυπώστε συγκεκριμένες προτάσεις για τη σημασία μιας τέτοιας αποκατάστασης για το εφηβικό κοινό, την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα και το κοινωνικό σύνολο.

Δραστηριότητα: Στο πλαίσιο ανταλλαγής μαθητών/τριών με σχολεία του εξωτερικού σας επισκέπτεται μια ομάδα μαθητών. Αναλαμβάνετε ως τμήμα να τους παρουσιάσετε την Ακρόπολη με βάση τα νέα δεδομένα που προέκυψαν από το πρόγραμμα της αναστήλωσής της. Χρησιμοποιήστε την ιστοσελίδα του ΥΣΜΑ, το δίγλωσσο υλικό από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «10 Ερωτήσεις για την αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης» (διαθέσιμο στο: http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/handle/11174/364?locale=el) και αποσπάσματα από τα σχετικά βίντεο διαθέσιμα στις

ιστοσελίδες <https://www.youtube.com/watch?v=uFJz2odV9jU> και <https://www.youtube.com/watch?v=UVrVdfMi3pl&t=1568s> σχετικά με την αναστήλωση και αποκατάσταση της Ακρόπολης. Επιλέξτε σχετικά θέματα με βάση το υλικό και παρουσιάστε τα στους φιλοξενούμενούς σας.

➤ **Φύλλο εργασίας 4:** Επεξεργασία εικονιστικού υλικού

Παρατηρείστε τις εικόνες που ακολουθούν και απαντήστε στις ερωτήσεις:

1. Αναγνωρίζετε κάποια αρχιτεκτονικά στοιχεία κοινά με τον Παρθενώνα;
2. Ποια είναι αυτά τα στοιχεία; (υλικό, σχέδιο και στήριξη κτιρίου)
3. Γιατί υπάρχουν αυτές οι ομοιότητες;

Ανώτατο Δικαστήριο, ΗΠΑ

<https://pixabay.com/el/ανώτατο-δικαστήριο-κτίριο-ηπα-546279/>

Μουσείο του Πράδο

[https://el.wikipedia.org/wiki/Μουσείο_του_Πράδο#/media/File:Museo_del_Prado_2016_\(25185969599\).jpg](https://el.wikipedia.org/wiki/Μουσείο_του_Πράδο#/media/File:Museo_del_Prado_2016_(25185969599).jpg)

Γλυπτοθήκη του Μονάχου

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Glyptothek,_K%C3%B6nigsplatz,_M%C3%BCnchen,_Alemania02.JPG

2η Διδακτική ώρα

Ερευνητικό ερώτημα: Τι μπορούν να μας αποκαλύψουν η τέχνη, η γλυπτική και η αρχιτεκτονική του χώρου της Ακρόπολης για την εποχή των ανθρώπων που τη δημιούργησαν;

Δευτερογενείς έννοιες: αιτιότητα, αλληλαγή στον χρόνο, έννοια της ενσυναίσθησης και της ηθικής διάστασης των ιστορικών/ αρχαιολογικών ερμηνειών

➤ **Φύλλο εργασίας 1:** Υποθέσεις και συλλογισμοί / επεξεργασία έντυπων και ψηφιοποιημένων κειμένων για το ιστορικό πλαίσιο της δημιουργίας της Ακρόπολης

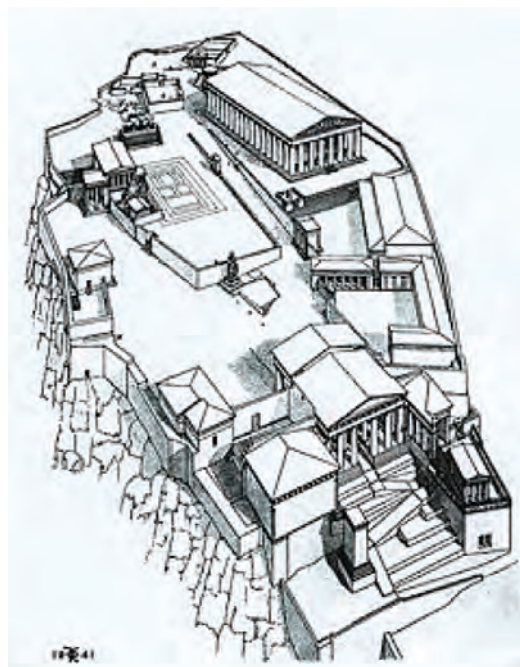
A. Καταγράφω τις αρχικές μου υποθέσεις και τους πρώτους μου συλλογισμούς απαντώντας στα ακόλουθα ερωτήματα σε ομάδες:

Ερωτήματα:

1. Γιατί η τέχνη, η αρχιτεκτονική, η γλυπτική της Ακρόπολης μάς δείχνει τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων εκείνης της εποχής;
2. Πώς συνδέεται η κατασκευή του Παρθενώνα με την πολιτική του Περικλή;

B. Διαβάστε το σχετικό έντυπο του Μουσείου Ακρόπολης «Μια μέρα στην Ακρόπολη με τα κείμενα του Πλούταρχου και του Πausανία» διαθέσιμο στο: http://www.ysma.gr/static/files/PAUSANIAS_LYK_GR.pdf

Παρατηρήστε την ακόλουθη αναπαράσταση του λόφου της Ακρόπολης.

Σχεδιαστική αναπαράσταση της Ακροπόλεως των κλασικών χρόνων
(http://www.eie.gr/archaeologia/gr/02_deltia/acropolis.aspx)

Ερωτήσεις:

1. Αναγνωρίζετε κάποια κτίρια;
2. Αναζητήστε πληροφορίες γι αυτά στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: http://odysseus.culture.gr/h/3/gh3530.jsp?obj_id=2384 ή άλλες ιστοσελίδες που θα βρείτε μόνοι σας.
3. Συμπληρώστε με εικόνες και συνδέσμους στην κάτωψη χρησιμοποιώντας ένα ψηφιακό εργαλείο (βλ. <https://www.thinglink.com>)
4. Ποιο κτίριο σας φάνηκε πιο ενδιαφέρον και γιατί;

➤ **Φύλλο εργασίας 2:** επεξεργασία ψηφιακών, εικονιστικών και έντυπων πηγών για το γλυπτό διάκοσμο του Παρθενώνα

A. Μελετήστε γραπτό και οπτικό υλικό του εκπαιδευτικού προγράμματος του Μουσείου Ακρόπολης «28^η Εκατομβιώνος. Μια μέρα με τη ζωφόρο του Παρθενώνα» ή το αντίστοιχο ψηφιακό υλικό διαθέσιμο στο <http://www.ysma.gr/static/files/28HEKATOMBAIWNOS.pdf>.

B. Μελετήστε τις ακόλουθες πηγές:

Σημασία του γλυπτού διακόσμου του Παρθενώνα

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Στον γλυπτό διάκοσμο του Παρθενώνα συνοψίζεται το περιεχόμενο του ναού: πρόκειται στην ουσία για μνημείο αφιερωμένο στην Αθήνα και όχι στην πολιούχο θεά της, έναν θησαυρό της αθηναϊκής δημοκρατίας όπου προβάλλεται η πνευματική και πολιτική της δόξα, ενώ παράλληλα στεγάζεται ο θησαυρός της πόλης (και των συμμάχων της). Πέρα από κάθε τι άλλο, τα γλυπτά του Παρθενώνα φαίνεται να τιμούν την αυτοχθονία των Αθηναίων, με τη συνεχή αναφορά σε τοπικούς μύθους και ήλατρες.

Πλάντζος, Δ. (2013), *Ελληνική Τέχνη και Αρχαιολογία 1100-30 π.Χ.*, Αθήνα: Καπόν, σελ. 152.

Η σημασία του γλυπτού διακόσμου

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Τα ιστορικά γεγονότα σπάνια απεικονίζονταν σε δημόσια κτήρια αυτή την περίοδο και οι αναφορές στον πόλεμο γίνονταν υπαινικτικά, μέσα από μυθολογικές σκηνές. Από μια άποψη ο Παρθενών θα μπορούσε να γίνει αντιληπτός ως ένα μνημείο νίκης, που δημιουργήθηκε για να υμνήσει –μετά από αρκετά βέβαια χρόνια– τον επικό αγώνα των Ελλήνων εναντίον των Περσών, έναν αγώνα που είχε πάρει στα μάτια των Αθηναίων της Κλασικής εποχής υπεράνθρωπες, μυθολογικές διαστάσεις· ο αγώνας αυτός δεν ήταν παρά ένα ακόμη επεισόδιο στην προαιώνια σύγκρουση ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση, που τόσες φορές εκδηλώθηκε από τότε στον χώρο της ανατολικής Μεσογείου.

Camp, J. (2009), *Οι Αρχαιότητες της Αθήνας και της Αττικής*, Αθήνα: Καρδαμίτσας, σελ. 112.

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Ένα μεγάλο έργο δέχεται συνήθως πολλές και διαφορετικές ερμηνείες, πόσο μάλλον που στη ζωφόρο έχουμε ένα από τα πιο φορτισμένα με πολλούς συμβολισμούς και νοήματα έργο στην ιστορία του πολιτισμού. Ήδη από το 1753 οι Ευρωπαίοι αρχαιολογίζοντες περιηγητές Stuart και Revett είχαν ερμηνεύσει την παράσταση της ζωφόρου ως απεικόνιση της παναθηναϊκής πομπής. Έκτοτε και κατά καιρούς έχουν γίνει πολλές απόπειρες ερμηνευτικών συμπληρώσεων και ανιχνεύσεων και άλλων παραμέτρων της. Μια από τις πιο διεισδυτικές προσεγγίσεις πιστεύει ότι στη νότια μακρά πλευρά της ζωφόρου οι ομάδες των ιππέων είναι οργανωμένες κατά δεκάδες, ενώ στη βόρεια κατά τετράδες ή δωδεκάδες. Αυτό οδήγησε στην υπόθεση ότι στη ζωφόρο έχουμε διπλή απεικόνιση της κοινωνικής συγκρότησης και της οργάνωσης της αθηναϊκής πολιτείας: στην πλευρά που είναι οι τετράδες ή δωδεκάδες έχουμε την παλιά οργάνωση του αθηναϊκού λαού στις 4 σολώνειες φυλές ή στις 12 προκλήισθένειες φατρίες, ενώ στην άλλη, όπου είναι οι δεκάδες, έχουμε τη νέα οργάνωση της πόλης. Άρα, εδώ δηλώνεται ταυτοχρόνως το παρελθόν και το παρόν της Αθήνας, η προέλευση αληθιά και η συνέχεια του δημοκρατικού πολιτεύματος σε μια προσπάθεια συμφιλίωσης και κατευνασμού των πολιτικών παθών, ένας ύμνος της αθηναϊκής δημοκρατίας.

Τελευταίες έρευνες δίνουν μία ακόμη διάσταση. Επειδή στη ζωφόρο υπάρχει προφανώς μια ιδεαλιστική και όχι πραγματική απόδοση της πομπής άλλες πτυχές της αποσιωπώνται, όπως η παρέλαση των οπλισμένων στρατιωτών και οι σύμμαχοι, ενώ άλλες υπερτονίζονται, όπως η παρουσία του ιππικού, που καταλαμβάνει το 46% της ζώνης. Επίσης, δεν φαίνεται στην παράσταση ενότητα τόπου και χρόνου, αφού στην πομπή παρουσιάζονται εκδηλώσεις, όπως π.χ. ο αποβάτης αγών, που γίνονταν άλλη μέρα. Με βάση τα δεδομένα αυτά, προτείνεται ότι στη ζωφόρο, πηλην της ανατολικής πλευράς, δεν έχουμε μόνο την παναθηναϊκή πομπή, αλλά τον επιλεκτικό συγκερασμό λατρευτικών εκδηλώσεων από όλες τις γιορτές της πόλης, άρα την έκφραση της ευσέβειας του αθηναϊκού δήμου προς όλους τους θεούς του, οι οποίοι τις παρακολουθούν συγκεντρωμένοι στο μέσον της ανατολικής πλευράς. Με την τοποθέτηση μάλιστα όλων των θεών να παρακολουθούν την αθηναϊκή γιορτή όχι μόνον ενέτασσαν αυτήν και τους εαυτούς τους στη σφαίρα του υψηλού, αλλά τόνιζαν και τη διαρκή παρουσία τους στην πόλη, η οποία έτσι ετίθετο υπό την προστασία τους.

Βαθαβάνης, Π. (2015), *Ακρόπολη. Περιήγηση στο Μουσείο και στα μνημεία της*, Αθήνα: Καπόν, σελ. 54-55.

Ερωτήσεις:

Με αφετηρία τις αναπαραστάσεις της ζωφόρου και τις δευτερογενείς πηγές συζητήστε στην τάξη σας τις απόψεις σχετικά με το πώς ερμηνεύεται η ζωφόρος του Παρθενώνα από τους επιστήμονες.

1. Τι πιστεύουν κάποιοι επιστήμονες και τι κάνει κάποιους άλλους να πιστεύουν κάτι διαφορετικό;
2. Γιατί υπάρχουν διαφορετικές απόψεις;

➤ Φύλλο εργασίας 3: Επεξεργασία ψηφιακής και κειμενικής πηγής

Διαβάστε το σχετικό έντυπο του Μουσείου Ακρόπολης για τα γλυπτά του Παρθενώνα διαθέσιμο στο http://www.theacropolismuseum.gr/sites/default/files/glypta_parth_gr.pdf

Επίσης, την εικονική περιήγηση της ζωφόρου του Παρθενώνα, διαθέσιμη στο https://www.google.com/culturalinstitute/beta/streetview/acropolismuseum/lwFUUpQvIJ1QDVA?sv_h=29.117951258935136&sv_p=0.353969263474186_67&sv_pid=t65OTdl1BloiNk1Y00BqQ&sv_lid=6578783020017468350&sv_lng=23.728203200000053&sv_lat=37.9681684&sv_z=0.8310773001227147

Η ζωφόρος του Παρθενώνα... ένα κόμικ σκαλισμένο σε μάρμαρο

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Φαντάσου να επισκέπτεσαι με τους φίλους σου την Ακρόπολη πριν από 2.500 χρόνια.

Μπαίνετε στα Προπύλαια και φτάνετε στον Παρθενώνα. Οι παραστάσεις στο δυτικό αέτωμα σας μαγεύουν με τη ζωντάνια τους. Προχωράτε και στέκεστε πίσω από τους ψηλούς κίονες του ναού. Σηκώνετε το κεφάλι. Μπροστά στα μάτια σας βλέπετε να προχωράει αργά μια πομπή με εκατοντάδες πρόσωπα, γυναίκες, νέους, παιδιά, κοπέλες, ηλικιωμένους, έφηβους, ιππείς και ζώα.

Είναι η πομπή των Παναθηναίων, που σκάλισαν ο Φειδίας και οι μαθητές του στη ζωφόρο του Παρθενώνα.

Ντεκάστρο, Μ. (2009), *Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σελ. 59.

Ερωτήσεις:

1. Ποια είναι τα θέματα που αναπαρίστανται στη ζωφόρο;
2. Ποια μορφή σας έκανε εντύπωση και γιατί; Μπορείτε να την περιγράψετε με λέξεις;
3. Τι υποδεικνύει κατά τη γνώμη σας αυτή η μορφή τέχνης για το ιστορικό πλαίσιο της κλασικής εποχής;
4. Τι νόημα μπορεί να έχει αυτή η τέχνη για εμάς σήμερα;

Δραστηριότητα: Φτιάξτε το δικό σας κόμικ. Χωρίζετε σε ομάδες και επιλέγετε ένα τμήμα της ζωφόρου του Παρθενώνα. Δημιουργείτε διαλόγους χρησιμοποιώντας φυσαιλίδες. Προσθέτετε ήχους ή επιφωνήματα. (βλ. Ενδεικτικά <http://inous.org/φτιάχνουμε-κόμικς-με-το-toondoo>).

➤ **Φύλλο εργασίας 4:** επεξεργασία εικονιστικών και κειμενικών πηγών για τα αναθήματα στο χώρο της Ακρόπολης

Α. Διαβάστε τα κείμενα που ακολουθούν:

Τα αναθήματα I

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Κατά τον 6ο αιώνα ο χώρος της Ακρόπολης ήταν γεμάτος από αναθήματα των αριστοκρατικών γενών της πόλης, δείγμα της πίστης τους στη θεά και του έντονου κοινωνικού ανταγωνισμού τους. Το ιερό της Αθηνάς, ως κεντρικό ιερό όλης της Αττικής, αποτελούσε το ιδανικό σκηνικό για την καταξίωσή τους μέσω της ανάθεσης πολυδάπανων αφιερωμάτων. Υπάρχουν επίσης λιγότερα αναθήματα εμπόρων και βιοτεχνών, αφού μια υπόσταση της Αθηνάς, η Εργάνη, ήταν προστάτιδα των χειρώνακτων.

Βαλαβάνης, Π. (2015), *Ακρόπολη. Περιήγηση στο Μουσείο και στα μνημεία της*. Αθήνα: Καπόν, σελ. 19.

Τα αναθήματα II

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Από τα χρόνια του Πεισιστράτου, ο χώρος της Ακρόπολης άρχισε να γεμίζει αναθήματα, ένδειξη όχι μόνο ευσέβειας προς τη θεά, αλλά και οικονομικής και καλλιτεχνικής ακμής. Τα σπουδαία αυτά αφιερώματα ήταν κυρίως αγάληματα, προσφορές δηλαδή που προκαλούσαν χαρά στη θεά. Με τα αναθήματά τους οι αρχαίοι ευχαριστούσαν τους θεούς για την εκπλήρωση μιας ευχής, χωρίς συχνά να παραλείπουν μια αναφορά στο ποσό της δαπάνης με τον όρο δεκάτη, που σήμαινε το 1/10 κάποιου εισοδήματος ή με τη λέξη απαρχή, που σήμαινε την πρώτη σοδειά ή τα πρώτα κέρδη από την εργασία των πιστών.

Το είδος, το υλικό και το μέγεθος των αναθημάτων ανταποκρινόταν στην εποχή,

στην κοινωνική τάξη και στην οικονομική κατάσταση του αναθέτη. Στην Ακρόπολη, αγάλματα και άλλα δαπανηρά έργα ανέθεταν τα μέλη των αριστοκρατικών οικογενειών, αλλιά και εύποροι επαγγελματίες και χειρώνακτες, μεταξύ των οποίων και γυναίκες.

Το πιο χαρακτηριστικό αφιέρωμα στο ιερό της Αθηνάς στην Ακρόπολη ήταν τα μαρμάρινα αγάλματα νεαρών γυναικών, οι Κόρες. Λαξευμένες σε διαφορετικά μεγέθη, παριστάνονταν με έναν συγκεκριμένο αγαθηματικό τύπο, με αυστηρή όρθια στάση. Από τα μέσα του 6ου αι. π.Χ. φορούσαν λεπτό, λινό χιτώνα και ιμάτιο που τόνιζαν τη θηλυκότητά τους περισσότερο από τον βαρύ, μάλλινο πέπλο. Συνήθως κρατούσαν στο ένα χέρι μια προσφορά (στεφάνι, καρπό, πουλί, άνθος, κλπ.) και με το άλλο ανασήκωναν τον πολύπτυχο χιτώνα τους για να διευκολυνθούν στον βηματισμό τους.

Σε αντίθεση με το πλήθος των Κορών που υπολογίζεται ότι ξεπερνούσαν τις διακόσιες, ο αριθμός των μαρμαρινών ανδρικών αγαθμάτων ήταν μικρός, γεγονός που εξηγείται από τη θηλυκή φύση της θεότητας που λατρευόταν στην Ακρόπολη. Από αυτά σώθηκαν λίγα αγάλματα, τα περισσότερα κούρων, ιππέων και γραφέων.

<http://www.theacropolismuseum.gr/el/content/ta-anathimata>

Τα αναθήματα ΙΙΙ

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Η κατοχή και η συντήρηση αλόγων ήταν στην αρχαιότητα δαπανηρή διαδικασία και αποτελούσε προνόμιο κυρίως των αριστοκρατών. Έτσι, τα όμορφα ζώα είχαν αναχθεί σε σύμβολα πλούτου και υψηλής κοινωνικής θέσης. Δεν είναι τυχαίο, ότι η δεύτερη κοινωνική τάξη στο σύστημα των τεσσάρων φυλών της σολήνειας πολιτείας ονομαζόταν ιππείς και είναι πολύ πιθανό τα λαμπρά μαρμάρινα αγάλματα ιππέων του 6ου αιώνα στην Ακρόπολη να αποτελούσαν αναθήματα που αναδείκνυαν τον πλούτο και την ισχύ αυτής της τάξης. Οι αφορμές για την ανάθεσή τους μπορεί να ήταν πολλές: από ένα απλό κοινωνικό γεγονός έως μια νίκη σε ιππικούς αγώνες. Αυτός ίσως είναι και ο λόγος, που κάποιοι από τους ιππείς παριστάνονται στεφανωμένοι.

Βαθαβάνης, Π. (2015), *Ακρόπολη. Περίηγηση στο μουσείο και τα μνημεία της*, Αθήνα: Καπόν, σελ. 19

Τα αναθήματα IV

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

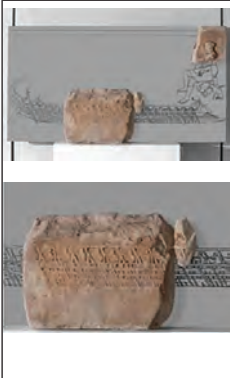
Οι οικονομικά ασθενέστεροι αφιέρωναν στην Αθηνά αντικείμενα από πηλό, κυρίως γυναικεία αγαθήματα με πολύχρωμη ζωγραφική διακόσμηση. [...] Χαμηλού κόστους ήταν και οι πήλινες προτομές, τα πήλινα αγαθήματα ιππέων και ζώων (σκύλων, πτηνών, αλόγων και βοοειδών).

Παντερμαλής, Δ., Μάντης, Α., Χωρέμη, Α., Βήλασσοπούλου, Χ, Ελευθεράτου, Σ. (2009), *Μουσείο ακρόπολης. Σύντομος οδηγός*, σελ. 24.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες ανάγκες κάλυπταν οι αρχαίοι Αθηναίοι με την προσφορά αναθημάτων;
2. Τι μπορεί να υποδηλώνει αυτή η συνήθεια για το ιστορικό πλαίσιο της κλασικής Αθήνας;
3. Εάν ζούσατε εκείνη την εποχή ποιο θα ήταν το ανάθημά σας στην Αθηνά; Ζωγραφίστε το, κατασκευάστε το, περιγράψτε το ή μελοποιήστε το.

Β. Παρατηρήστε μερικά από τα αναθήματα της Ακρόπολης, διαβάστε τις πληροφορίες για αυτά, και σε σχέση με όσα διαβάσατε, απαντήστε: Τι μας λένε τα αναθήματα για τους ανθρώπους της αρχαίας Αθήνας;

Ανάθημα	Ιστορικές – αρχαιολογικές πληροφορίες	Η σημασία της Ακρόπολης για τον αναθέτη
	Το ανάγλυφο του κεραμέα Ο αγγειοπλάστης-αναθέτης κάθεται σε δίφρο (σκαμνί) κρατώντας δύο κύλικες (ποτήρια κρασιού) που ο ίδιος κατασκεύασε. 520-510 π.Χ. Πεντελικό μάρμαρο. http://www.theacropolismuseum.gr/el/content/ta-alla-afieromata	
	Αφιέρωμα με παράσταση τριήρους (ανάγλυφο Lenormant) Το πλοίο Πάραλος με τον κυβερνήτη και τους κωπηλάτες του. Η Πάραλος ήταν κρατική τριήρης και συμμετείχε σε ιερές και δημόσιες αποστολές. Πήρε το όνομά της από τον ήρωα Πάραλο, εφευρέτη της ναυσιπλοΐας, ο οποίος εικονίζεται πάνω δεξιά. Τέλος 5ου αι. π.Χ. http://www.theacropolismuseum.gr/el/content/ta-afieromata-stinakropoli-ton-klasikon-hronon	
	Πήλινη ζωγραφική πλάκα με απεικόνιση αθλητή (οπλιτοδρόμος) Ο οπλίτης δρόμος ή οπλιτοδόμος ήταν άθλημα ταχύτητας των Ολυμπιακών αγώνων, στο οποίο οι αθλητές έτρεχαν με τον αμυντικό τους οπλισμό. Στο ανάθημα ο νεαρός δρομέας, που πιθανόν συμμετείχε σε αγώνες των Παναθηναίων, φορά περικεφαλαία και κρατά δόρυ και ασπίδα που απεικονίζει σάτυρο. Η αρχική επιγραφή ΜΕΓΑΚΛΕΣ ΚΑΛΟΣ (ο Μεγακλής είναι όμορφος) σβήστηκε και αντικαταστάθηκε (ΓΛΑΥΚΥΤΕΣ ΚΑΛΟΣ). Μουσείο Ακρόπολης, 525-475 π.Χ. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%80%CE%BB%CE%AF%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%B4%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82	

➤ **Φύλλο εργασίας 5:** Επεξεργασία εικονιστικών και κειμενικών πηγών για τα αγάλματα που προσφέρθηκαν ως αναθήματα στον λόφο της Ακρόπολης.

Α. Διαβάστε τα κείμενα που ακολουθούν:

Κόρες Ι

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Το πιο χαρακτηριστικό αφιέρωμα στο ιερό της Αθηνάς στην Ακρόπολη ήταν τα μαρμάρινα αγάλματα νεαρών γυναικών, οι Κόρες. Λαξευμένες σε διαφορετικά μεγέθη παριστάνονταν με ένα συγκεκριμένο αγαθηματικό τύπο, με αυστηρή στάση του σώματος. Από τα μέσα του 6^{ου} αι. π.Χ. φορούσαν λεπτό, λινό χιτώνα και ιμάτιο που τόνιζαν τη θηλυκότητά τους περισσότερο από τον βαρύ, μάλλινο πέπλο. Συνήθως κρατούσαν στο ένα χέρι μια προσφορά για τη θεά, ένα ρόδι, ένα στεφάνι, ένα πουλί και με το άλλο ανασήκωναν τον πολύπτυχο χιτώνα τους, για να διευκολυνθούν στο βηματισμό τους. Το χαμόγελό τους το αρχαϊκό μείδισμα, προσδίδει ένα είδος κοινωνικής συμπεριφοράς της εποχής αηλιά και την αίσθηση της αγαηλιάσης για την αναφορά τους στη θεά. Τα ενδύματά τους φέρουν λαμπρή ζωγραφική διακόσμηση ενώ με χρώμα τονίζονται τα μαλλιά, οι λεπτομέρειες του προσώπου και τα ποικίλα κοσμήματά τους. Σε αντίθεση με το πλήθος των Κορών, που υπολογίζεται ότι ξεπερνούσαν τις διακόσιες, ο αριθμός των μαρμάρινων ανδρικών αγαημάτων ήταν μικρός, γεγονός που εξηγείται από τη θηλυκή φύση της θεότητας που λατρευόταν στην Ακρόπολη. Από αυτά σώθηκαν λίγα αγάλματα, τα περισσότερα ιππέων και γραφέων. Ένα άλλο είδος αφιερωμάτων ήταν τα μαρμάρινα ανάγλυφα, με παραστάσεις της Αθηνάς και άλλων θεών αηλιά και θνητών, όπως αυτό που παριστάνει κεραμέα.

Παντερμαλής, Δ., Μάντης, Α., Χωρέμη Α., Βλασσπούλου, Χ, Ελευθεράτου, Σ. (2009). *Μουσείο ακρόπολης. Σύντομος οδηγός*, σελ. 22-24.

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Πολλές ερμηνείες έχουν δοθεί γι αυτές, αλλήλπιθανότερη φαίνεται αυτή που τα συνδέει με τη συνήθεια των πλούσιων κοριτσιών της Αθήνας να υπηρετούν για ένα διάστημα της νεανικής τους ζωής στη λατρεία της Αθηνάς. Φαίνεται πως μετά το τέλος της εκεί θητείας τους, οι πατέρες τους, εφόσον οι περισσότεροι αναθέτες είναι άνδρες, συνήθιζαν να αφιερώνουν στο ιερό αγάλματα των θυγατέρων τους, θυμίζοντας στη θεά την ευσέβεια της οικογένειας και στους συμπολίτες τους την ισχυρή κοινωνική τους παρουσία. [...] Τα αγάλματα αυτά ήταν στημένα στο ύπαιθρο σε ψηλά βάθρα ή κίονες, όπως περίπου στέκονται και σήμερα στο μουσείο. Όλα δε έφεραν βάσεις με επιγραφές, στις οποίες αναφέρονταν τα ονόματα των αναθετών, πολλές δε φορές και των γλυπτών, που με περηφάνια για το έργο τους, επιδίωκαν να αναδείξουν την καλλιτεχνική τους προσωπικότητα.

Βαλαβάνης, Π. (2015). *Ακρόπολη. Περίληψη στο μουσείο και τα μνημεία της*, Αθήνα: Καπόν, σελ. 21.

Έργα του “αυστηρού ρυθμού”

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Στο τέλος της αρχαϊκής αίθουσας, και προς το βάθος, εκτίθενται μερικά έργα που χρονολογούνται από το 480-450 π.Χ., από την περίοδο μεταξύ Αρχαϊκής και Κλασικής εποχής, που συμβατικά έχει ονομαστεί εποχή του «αυστηρού ρυθμού» λόγω της έκφρασης των αγαλμάτων, τα οποία έχουν χάσει πλέον το αρχαϊκό μειδίαμα. Πρόκειται για διάσημα αγάλματα, όπως ο παῖς του Κριτίου, ο Ξανθός έφηβος, η κόρη του Ευθιδίκου, η Αθηνά του Αγγέλιτου, έργο του Ευήνορος, και στο βάθος το ανάγλυφο της σκεπτόμενης Αθηνάς. Η σημασία των έργων αυτών είναι διττή: ιστορική, γιατί δηλώνει πως αμέσως μετά την καταστροφή που προκάλεσαν οι Πέρσες συνεχίστηκε αμείωτη η πρακτική της ανάθεσης των αφιερωμάτων στην Ακρόπολη, αλλά και καλλιτεχνική, γιατί μας δείχνει τα μεγάλα βήματα που έγιναν την εποχή αυτή στην τέχνη, με τη διάσπαση των αρχαϊκών σχημάτων και την κατάκτηση νέων, πιο φυσικών μορφών, που σύντομα οδήγησαν στην κορύφωση της Κλασικής περιόδου.

Βαλαβάνης, Π. (2015). *Ακρόπολη. Περίληψη στο μουσείο και τα μνημεία της*, Αθήνα: Καπόν, σελ. 23.

Β. Παρατηρήστε τα ακόλουθα αγάλματα και συνδυάστε τις πληροφορίες με τα κείμενα που διαβάσατε.

Η Πεπλοφόρος

Κορυφαίο έργο αττικού εργαστηρίου. Το όνομά της οφείλεται στο ένδυμα που φορά, είδος πέπλου. Πιθανώς απεικονίζει όχι μια Κόρη αλλά τη θεά Άρτεμη με βέλη και τόξο στα χέρια. Γύρω στο 530 π.Χ. Μάρμαρο Πάρου.

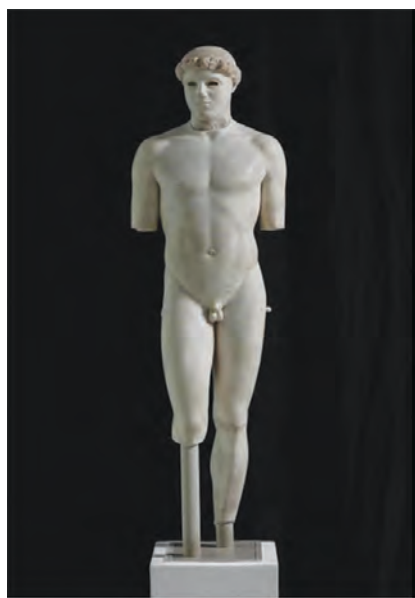
<http://www.theacropolismuseum.gr/el/content/oikores-tis-akropolis>

Η Κόρη με τα αμυγδαλωτά μάτια

Λεπτοκαμωμένη και εκφραστική είναι από τις ωραιότερες Κόρες της Ακρόπολης. Γύρω στο 500 π.Χ. Μάρμαρο Πάρου.

<http://www.theacropolismuseum.gr/el/content/oikores-tis-akropolis>

Το «παιδί του Κριτίου».

Αντιπροσωπευτική δημιουργία της εποχής μετά τους Περσικούς πολέμους. Συνδυάζει κίνηση, πλαστικότητα και σοβαρότητα στην έκφραση του προσώπου. Δημιουργός του θεωρείται ο γλύπτης Κρίτιος ή Κριτίας. Μετά το 480 π.Χ.

<http://www.theacropolismuseum.gr/el/content/pai-di-toy-kritiay-kai-o-aystiros-rythmos>

Ερωτήσεις

1. Τι μπορούν να μας πουν τα αγάλματα για τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις ανησυχίες των ανθρώπων εκείνης της εποχής;
2. Διατυπώστε υποθέσεις και συμπεράσματα για τη σημασία τους στην τέχνη της γλυπτικής μέχρι σήμερα.
3. Συγκρίνετε τις απόψεις σας με αυτές των συμμαθητών σας, γράψτε τα συμπεράσματά σας.

Δραστηριότητα: Δημιουργήστε μια ιστορία που να μιλά είτε για τη ζωή ενός από τα απεικονιζόμενα πρόσωπα, είτε για το πώς ένα από τα παραπάνω αγάλματα βρέθηκε στην Ακρόπολη.

> Φύλλο εργασίας 6: Επεξεργασία κειμενικών πηγών

Διαβάστε τις ακόλουθες πηγές αναφορικά με τα έργα της Ακρόπολης και την πολιτική των Αθηναίων και του Περικλή:

Το τέθριππο της Ακρόπολης

Απόσπασμα πρωτογενούς πηγής

[5.77.1] Λοιπόν, αυτό το εκστρατευτικό σώμα διαλύθηκε άδοξα και τότε οι Αθηναίοι, θέλοντας να πάρουν εκδίκηση, εκστρατεύουν πρώτα εναντίον των Χαλκιδέων. Οι Βοιωτοί έσπευσαν σε βοήθεια των Χαλκιδέων στον Εύριπο. Βλέποντάς τους οι Αθηναίοι να σπεύδουν βοηθεί, αποφάσισαν να βαδίσουν πρώτα εναντίον των Βοιωτών κι όχι εναντίον των Χαλκιδέων. [5.77.2] Ήρθαν λοιπόν στα χέρια με τους Βοιωτούς οι Αθηναίοι και πήραν μεγάλη νίκη, σκότωσαν πάρα πολλούς κι έπιασαν ζωντανούς επτακόσιους απ' αυτούς. Και την ίδια ετούτη μέρα πέρασαν οι Αθηναίοι στην Εύβοια και συγκρούστηκαν και με τους Χαλκιδείς· τους νίκησαν κι αυτούς κι άφησαν στη χώρα τους τέσσερες χιλιάδες δικούς τους, κληρούχους, στα κτήματα των ιπποβοτών· ιπποβότες είναι το όνομα των ευκατάστατων Χαλκιδέων. [5.77.3] Κι όσους κι απ' αυτούς έπιασαν ζωντανούς, τους είχαν φυλακισμένους μαζί με τους Βοιωτούς που πιάστηκαν ζωντανοί, δεμένους με αλυσίδες· κι αργότερα τους άφησαν ελεύθερους, αφού όρισαν λύτρα δυο μνες για τον καθένα. Και τις αλυσίδες με τις οποίες ήταν δεμένοι τις κρέμασαν ψηλά στην Ακρόπολη, αυτές που ακόμα και στον καιρό μου ήταν στη θέση τους — κρέμονταν στα τείχη που πέρα πέρα ήταν μαυρισμένα απ' τη φωτιά που έβαλαν οι Μήδοι, απέναντι από τον σηκό του ναού που είναι στραμμένος προς τη δύση. [5.77.4] Και το ένα δέκατο των λύτρων το αφιέρωσαν στην Αθηνά, κατασκευάζοντας ένα χάλκινο τέθριππο· είναι το πρώτο μνημείο που αντικρίζεις μπαίνοντας στα προπύλαια της Ακρόπολης, στο αριστερό σου χέρι· κι έχει χαραγμένο το εξής επίγραμμα:

Των Αθηναίων οι βλῆαστοί στις μάχες του πολέμου
Βοιωτούς και Χαλκιδιώτες τους δάμασαν και
μ' αλυσες μαύρες και σιδερένιες την έπαρσή τους
σβήσαν.

Τ' άλογ' αυτά, της λείας τους δεκάτη, αφιέρωσαν στην
Αθηνά Παλλάδα.

Ηρόδοτος, Ιστορία: Βιβλίο Ε΄

Η Κατασκευή της Ακρόπολης

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Ο Πλούταρχος (*Περικλής* 12-13) στη βιογραφία του Περικλή μάς παραδίδει τη συζήτηση που έγινε στις συνελεύσεις και τα επιχειρήματα που ακούστηκαν από τις δύο πλευρές και μας δίνει ταυτόχρονα πληροφορίες για την κατασκευή των πιο σημαντικών από τα οικοδομήματα του προγράμματος:

[...] Σε όσους είχαν την κατάλληλη ηλικία και σωματική δύναμη οι εκστρατείες έδιναν την ευκαιρία να ωφεληθούν οικονομικά από το δημόσιο ταμείο. Επειδή όμως ο Περικλής δεν ήθελε το πλήθος των μεροκαματιάρηδων που δεν υπηρετούσε στο στρατό να μένει χωρίς εισόδημα, ούτε όμως και να πληρώνεται χωρίς να εργάζεται, πρότεινε με αποφασιστικότητα στον λαό την ανάληψη μεγάλων κατασκευών και τον σχεδιασμό πολύπλοκων και μακροπρόθεσμων έργων, ώστε να μπορούν όσοι έμεναν στην πόλη να ωφεληθούν και να έχουν μερίδιο από τη δημόσια περιουσία. Πρώτες ύλεις των έργων αυτών ήταν η πέτρα, ο χαλκός, το ελεφαντόδοντο, ο χρυσός, ο έβενος, το κυπαρίσσι· υπήρχαν επίσης οι επαγγελματίες που ήξεραν να τις κατεργάζονται (χτίστες, πηλοπλάστες, χαλκουργοί, λιθοξόοι, βαφείς, χρυσοχόοι, τεχνίτες ελεφαντοστού, ζωγράφοι, διακοσμητές, γλύπτες) και εκείνοι που μπορούσαν να τις στείλουν και να τις μεταφέρουν στη θάλασσα (έμποροι, ναύτες και κυβερνήτες) και στη στεριά (αμαξοποιοί και ζευγίτες και αμαξάδες και schoinopoioi και λιναράδες και δερματάδες και οδοποιοί και μεταλλουργοί). Όπως λοιπόν ο στρατηγός έχει το στράτευμά του, έτσι κάθε επάγγελμα διέθετε ένα οργανωμένο πλήθος τεχνιτών και εργατών, το οποίο γινόταν η συγκροτημένη ομάδα και το σώμα που το υπηρετούσε. Έτσι μπορεί να πει κανείς ότι οι ανάγκες μοίραζαν και διέχεαν την ευημερία σε όλες τις ηλικίες και τις τάξεις.

Η Αρχαία Ελληνική Τέχνη και η ακτινοβολία της, Βουτυράς Μ., Γιουλάκη- Βουτυρά, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, διαθέσιμο στο:

http://www.greeklanguage.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_087.html

Ερωτήσεις

1. Γιατί οι Αθηναίοι τοποθέτησαν σύμβολα της νίκης τους στην Ακρόπολη;
2. Πώς οργάνωσε τα έργα της Ακρόπολης ο Περικλής;
3. Γιατί ακολούθησε αυτή την πολιτική;
4. Πώς άντλησε τους οικονομικούς πόρους για να τα ολοκληρώσει;

3η Διδακτική ώρα: Εμβάθυνση/ ανατροφοδότηση

Η εμβάθυνση έχει ήδη πραγματοποιηθεί σε κάθε διδακτική ενότητα τόσο σε γνωστικό επίπεδο όσο και σε σχέση με τη διερεύνηση των δευτερογενών εννοιών. Ωστόσο, μετά την ολοκλήρωση των ενδεικτικών δραστηριοτήτων οι μαθητές/τριες πρέπει να εκφράσουν τα νέα ερωτήματα που έχουν σε σχέση με τη σημασία της Ακρόπολης στη ζωή τους σήμερα και στο μέλλον ως ανατροφοδότηση. Τα νέα ερωτήματά τους θα τα διατυπώσουν σε σχέση με τα εννοιολογικά εργαλεία της ιστορίας (σημαντικότητα, αιτιότητα, αλληλαγή στον χρόνο, ενσυναίσθηση, ηθική διάσταση των ιστορικών ερμηνειών). Με αυτό τον τρόπο αξιολογούνται και οι δυσκολίες που μπορεί να έχουν σε σχέση με τις μεταγνωστικές τους δεξιότητες για τις δευτερογενείς έννοιες της ιστορίας.

> **Φύλλο εργασίας 1:** Καταγραφή νέων ερωτημάτων για την ιστορία και τη σημασία της Ακρόπολης

Οι μαθητές/τριες διατυπώνουν νέα ερωτήματα για τη σημασία της Ακρόπολης με κριτήρια που αξιοποιούν τις δευτερογενείς ιστορικές έννοιες στην ολομέλεια της τάξης και με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού.

Τι θα ήθελα επιπλέον να ερευνήσω για την ιστορία και τη σημασία της Ακρόπολης σε σχέση με:	Τα ερωτήματά μου
- το πόσο σημαντική ήταν και είναι για κάποιους ανθρώπους και γιατί	
- τις ιστορικές πηγές και τα αρχαιολογικά τεκμήρια που μιλούν γι' αυτήν	
- τις αιτίες και τις συνέπειες των πράξεων των ανθρώπων	
- το πώς άλλαξε στο χρόνο	
- το πώς την έβλεπαν οι άνθρωποι παλιά ή πώς την βλέπουν σήμερα	
- τα διλήμματα που προκύπτουν από τις χρήσεις της παλιά και σήμερα	

Ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει τις δυνατότητες και τους περιορισμούς κατανόησης των εργαλείων από πλευράς μαθητών/τριών και επεξηγεί ή δίνει μεγαλύτερη έμφαση σε επόμενα μαθήματα ή θεματικούς φακέλους.

➤ **Φύλλο εργασίας 2:** Επεξεργασία κειμενικών και πολυτροπικών πηγών

Η Ακρόπολη έχει χρησιμοποιηθεί ποικιλοτρόπως στη διαφήμιση. Διαβάστε το κείμενο του Γ. Σεφέρη που ακολουθεί και παρατηρήστε το κολλάζ όψεων της Ακρόπολης που ακολουθεί σε σχέση με τη δημοσιότητα.

Απόσπασμα από το κείμενο του Γ. Σεφέρη “Πάντα πλήρη θεών”

Τούτες τις μέρες, σε μια μουντή αίθουσα αναμονής, βρέθηκε τυχαία στα χέρια μου αμερικάνικο εικονογραφημένο ηλιασμά κυκλοφορίας. Σκόνταψα σε μια έγχρωμη οθροσέλιδη διαφήμισή του: παράσταινε τη δυτική πρόσοψη του Παρθενώνα. Στη δεξιά γωνιά της ζωγραφιάς, παράμερα, σαν αφηρημένη οπτασία, δυο νεαροί τουρίστες ακουμπούσαν, μπροστά σε δυο γεμάτα ποτήρια, σ' ένα σπόνδυλο κορόνας που τους χρησίμευε για τραπεζάκι. Τούτη η ρεκλάμα διατυμπάνιζε: «Όσο περισσότερα ξέρετε για την αρχαία αρχιτεκτονική, τόσο περισσότερο σας αρέσει η Ακρόπολη» («The more you know about ancient architecture the more you like the Acropolis»). Σκοπός αυτής της σκηνοθεσίας ήταν η διάδοση ενός αγγλοσαξονικού ποτού.

Πηγή: http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C130/652/4164,19423/indexc_04.html

Η Ακρόπολη στο δημόσιο χώρο

Πηγή: Εκπαιδευτικός Όμιλος «Τα ελληνικά μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Ουνέσκο: το παράδειγμα της Ακρόπολης» (Εκπαιδευτικός Όμιλος που λειτούργησε κατά το σχολικό έτος 2013-2014 στο 1ο Πρότυπο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθηνών «Γεννάδειο» υπό την ευθύνη των εκπαιδευτικών φιλολόγων Λάμπρου Πόλκα και Έφης Αργυρού) διαθέσιμο στο: <http://acropolis-gennadeio.blogspot.gr>

Δραστηριότητα: Με αφορμή τις παρατηρήσεις σας και τους προβληματισμούς σας διεξάγετε αγώνα επιχειρηματολογίας (debate), με τον χωρισμό της τάξης σε δύο ομάδες, σχετικά με τα υπέρ και τα κατά της χρήσης του συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου για πολιτικούς, εμπορικούς ή καλλιτεχνικούς λόγους. Ετοιμάζετε τα επιχειρήματά σας και κατά τη διάρκεια της αντιλογίας αλληλάγετε θέση υπεράσπισης. Τα επιχειρήματα κάθε πλευράς μπορούν να γραφούν αντιστικτικά σε έναν δίστηλο πίνακα και να συζητηθούν από τη σχολική ομάδα.

➤ **Φύλλο εργασίας 3:** συσχετισμός του υλικού που χρησιμοποιήθηκε στις προηγούμενες διδακτικές ώρες και της κειμενικής πηγής που ακολουθεί

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

«Η πόλη ήταν γεμάτη με ωραία δημόσια οικοδομήματα και όλες τις ώρες έσφυζε από ζωή και δραστηριότητα. Ο ναός είχε πριν από αρκετά χρόνια ξαναχτιστεί. Πάτησε μεν πάνω στα θεμέλια του παλιού, αλλά τώρα έγινε διαφορετικός: Ιωνικού ρυθμού με πολλά αρχιτεκτονικά γλυπτά, ανάγλυφα στολίδια και εντυπωσιακή ζωγραφιστή διακόσμηση. Οι πιστοί πολίτες φρόντιζαν να επιτελούν συχνά τα θρησκευτικά τους καθήκοντα, συμμετέχοντας σε όλες τις γιορτές και τις λατρείες που απευθύνονταν στους θεούς του Ολύμπου.»

Βαλαβάνης, Π. (2017), *Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά. Το χρονικό μιας φανταστικής ανασκαφής*, Αθήνα: Εκδόσεις Πορφύρα, σελ. 32.

Δραστηριότητα: Συνέχισε την ιστορία. Πώς μπορεί να ήταν μια καθημερινή ημέρα στην Ακρόπολη;

Προτεινόμενες ατομικές/ομαδικές εργασίες

Εργασία 1n: Πρόκειται να συμπληρώσετε το πρόγραμμα του εκπαιδευτικού υλικού του μουσείου της Ακρόπολης με φωτογραφικό υλικό και ιστορικές πληροφορίες, με θέμα: «Ο λόφος της Ακρόπολης στον 21^ο αιώνα».

1. Τι θα συμπεριλαμβάνετε σε αυτή την αφήγηση;
2. Αιτιολογήστε τις επιλογές σας σε γραπτό κείμενο.

Για την απάντησή σας θα πρέπει να ενσωματώσετε πληροφορίες από διαφορετικές πηγές που διαβάσατε και να εκφράσετε ερμηνευτικούς συλλογισμούς.

Εργασία 2n: Να δημιουργήσετε το δικό σας βίντεο παρουσιάζοντας την «Ακρόπολη στον 21^ο αιώνα». Το σκεπτικό του σεναρίου σας θα το αιτιολογήσετε στην ομάδα σας εστιάζοντας σε έννοιες όπως:

1. Ποιες πηγές χρησιμοποιήσατε και γιατί (δυνατότητες και περιορισμοί);
2. Ποια ήταν τα κριτήριά σας για τα θέματα που θεωρήσατε ως σημαντικά σε σχέση με τον λόφο της Ακρόπολης;

Εργασία 3n: Επιλέξτε μια ιστορική περίοδο που αφορά τον λόφο της Ακρόπολης και γράψτε μια σελίδα στο ταξιδιωτικό σας ημερολόγιο ή δημιουργήστε ένα έργο τέχνης σε σχέση με την Ακρόπολη και τους ανθρώπους που έζησαν εκεί.

Αιτιολογήστε:

1. Τι σας ενέπνευσε;
2. Ποια θέματα θεωρήσατε ως σημαντικά και γιατί;

6. Παράρτημα με επιπλέον πηγές για τον εκπαιδευτικό

1η Διδακτική ώρα - Σώμα ενδεικτικών πηγών

Η σημασία των γλυπτών του Παρθενώνα- Μια άποψη

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Όμως η πιο σημαντική συνέπεια της παραμονής των γλυπτών στο Βρετανικό Μουσείο επί σχεδόν διακόσια χρόνια υπήρξε η επένδυσή τους με ένα νέο είδος νοήματος και κύρους: έμελλε να αναχθούν σε σύμβολο της βρετανικής αυτοκρατορικής ισχύος και της υπεροχής του βρετανικού έθνους· προβλήθηκαν ως η υλική απόδειξη του ισχυρισμού ότι η Βρετανία ήταν η απόγονος της κλασικής Αθήνας, μια άξια απόγονος η οποία κατόρθωσε να διασώσει τα κλασικά αριστουργήματα από την καταστροφή που υφίσταντο από τους ανατολίτες βαρβάρους (τους Οθωμανούς) και τους αδιάφορους Νεοέλληνες. Σύμφωνα με τον Ian Jenkins (1992:19), η απόκτησή τους κατέληξε να δηλώνει τη βρετανική αισθητική και πολιτισμική νίκη, μετά τη βρετανική μάχη του Μαραθώνα, δηλαδή τη μάχη του Βατερλώ.

Χαμηλάκης, Γ. (2012), *Το Έθνος και τα Ερείπίά του. Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα* (μτφρ. Νεκτάριος Καθαϊτζής). Αθήνα: εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, σελ. 281.

Η σημασία της κλασικής Ακρόπολης τον 19^ο αιώνα

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

«Εμπνευσμένοι από τον βαυαρικό νεοκλασικισμό, οι Έλληνες αρχαιολόγοι εργάστηκαν για τον καθασμό των μνημείων, και κυρίως αυτών της κλασικής αρχαιότητας, επιδιώκοντας να δείξουν τον «εθνικό και εμβληματικό χαρακτήρα που απαιτούσαν οι Έλληνες ως θεμέλιο της εθνικής τους ταυτότητας». Το εγχείρημα αυτού του καθαρισμού ξεκίνησε- που αλλού; - από την αθηναϊκή Ακρόπολη, που έπρεπε να αποκατασταθεί πίσω στις ημέρες της κλασικής της δόξας. Η κατεδάφιση, το 1875, του φραγκικού πύργου που έως τότε δέσποζε στον χώρο των Προπυλαίων, υπήρξε μια τέτοια χειρονομία αποκάθαρσης, καθώς αφορούσε «ένα μνημείο αλλότριο, που συμβόλιζε μία από εκείνες τις μελανές περιόδους» κατοχής που είδαμε παραπάνω, μία από εκείνες τις περιόδους για τις οποίες, όπως για την ρωμαϊκή ή την οθωμανική, έπρεπε να καταδειχθεί ότι δεν είχαν αφήσει και τίποτα σπουδαίο πίσω τους».

Πλάντζος, Δ. (2016), *Το πρόσφατο μέλλον. Η κλασική αρχαιότητα ως βιοπολιτικό εργαλείο*, Αθήνα: Νεφέλη, σελ. 28-29.

(Η Ακρόπολη την Οθωμανική περίοδο, 1765, James Stuart and Nicholas Revett, The Antiquities of Athens (London, 1787, Πηγή:

<https://archistdaily.wordpress.com/2012/04/05/april-5-the-antiquities-of-athens/>)

(Η Ακρόπολη τον 19ο αιώνα. Υδατογραφία του Theodore du Moncel, 1845.

Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, Πηγή: http://www.eie.gr/archaeologia/gr/06_DELTIA/file15.aspx)

Η Ακρόπολη

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Οι ναοί σώζονται ακόμα στην Αθήνα. Στέκουν εκεί όπου είχαν χτιστεί. Και κυρίως το φρούριο της πόλης, η Ακρόπολη, όπου την εποχή του Περικλή ανεγέρθηκαν νέοι ναοί από μάρμαρο. Γιατί οι παλαιότεροι είχαν καεί και είχαν καταστραφεί από τους Πέρσες, όσο οι Αθηναίοι ήταν στη Σαλαμίνα. Η Ακρόπολη λοιπόν παραμένει μέχρι σήμερα το ωραιότερο απ' όσα μνημεία μας έχουν σωθεί. Δεν έχει τίποτα το ιδιαίτερο επιβλητικό ή μεγαλειώδες. Είναι απλώς ωραία. Κάθε λεπτομέρεια είναι δοσμένη με τέτοια απλότητα και καθαρότητα, που δεν μπορεί κανείς να τη φανταστεί αλλιώς. Όλα τα σχήματα που χρησιμοποίησαν οι Έλληνες σ' αυτά τα οικοδομήματα χρησιμοποιήθηκαν από τότε συνέχεια στην αρχιτεκτονική. Κίονες διάφορων ρυθμών θα συναντήσεις και σε άλλα μέρη, αν παρατηρήσεις προσεκτικά. Φυσικά πουθενά δεν είναι τόσο ωραίοι όσο στην Αθήνα, και ειδικά στην Ακρόπολη, όπου δεν εξυπηρετούσαν καλλιωπιστικούς ή διακοσμητικούς λόγους, αλλά το σκοπό για τον οποίο είχαν επινοηθεί και σχεδιαστεί- ως ωραία σχεδιασμένα στηρίγματα οροφής.

Gombrich, E. H., (2007), *Μικρή Ιστορία του κόσμου*, Αθήνα: Πατάκης, σελ.78.

Η Ακρόπολη και η εξωτερική πολιτική της Αθήνας.

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

Στις ανασκαφές του 19^{ου} αι. βρέθηκε στην Ακρόπολη πλήθος τιμητικών ψηφισμάτων και συνθηκών συμμαχίας με άλλες πόλεις, συχνά με ανάγλυφη παράσταση στην αρχή του κειμένου, τα λεγόμενα ψηφισματικά ανάγλυφα. Το κείμενο των επιγραφών αυτών αναφέρεται στην εξωτερική πολιτική της Αθήνας, με παροχές τιμών και προνομίων και με συμφωνίες συμμαχίας και αλληλεγγύης.

Παντερμαλής, Δ., Μάντης, Α., Χωρέμη, Α., Βλασσοπούλου, Χρ., Ελευθεράτου, Στ. (2009), *Μουσείο Ακρόπολης*. Σύντομος Οδηγός. Μουσείο Ακρόπολης, σελ.48.

Η Ακρόπολη της Αθήνας. Βιωματικές αξίες ενός μνημειακού συνόλου.

Απόσπασμα δευτερογενούς πηγής

«Ο αείμνηστος Νικόλαος Πλάτων [...] με τη σεμνότητα που τον διέκρινε, υπενθύμιζε ότι αφιέρωσε όλη του τη ζωή στην υπόθεση της αρχαιολογίας και ότι εντούτοις θα τολμούσε να πει ότι, εάν η μελλοντική κοινωνία δεν βρει τρόπους να ελέγξει την μόλυνση του περιβάλλοντος και τους χώρους ζωής της, απειλούνται με βαθμιαίο αφανισμό τέσσερα εκατομμύρια άνθρωποι στο λεκανοπέδιο των Αθηνών. Εάν η προοπτική αυτή είναι αναπότρεπτη, τότε, αντί της ύβρης της παραμορφώσεως της Ακροπόλεως, θα ήταν προτιμότερο να δεχθούμε το θάνατό της. Διότι, όπως, οι άνθρωποι έτσι και τα τεκμήρια της υπάρξεώς τους θα σβήσουν κάποτε. Πόσο σοφά, αν και μελάνχολα, υπήρξαν τα λόγια του αείμνηστου δασκάλου!

Θα ήθελα όμως να αντιστρέψω την προοπτική και να πω πιο ελπιδοφόρα: όχι μόνο πρέπει οι περιβαλλοντικές συνθήκες να βελτιωθούν και τα μνημεία να συντηρηθούν και να αναστηλωθούν με περίσκεψη και ευθυκρισία, αλλά αυτό που κυρίως πρέπει να διατηρηθεί και να διασφαλισθεί είναι η προσβασιμότητα του χώρου της Ακρόπολης. Διότι τα μνημεία δεν επιζούν μόνο με τη δομική τους συντήρηση. επιζούν κυρίως όσον καιρό οι άνθρωποι τα φέρνουν στη σκέψη τους και στην καρδιά τους.»

Παπαγεωργίου - Βενετός, Α. (1999), «Η Ακρόπολη της Αθήνας. Βιωματικές αξίες ενός μνημειακού συνόλου», *Αρχαιολογία & Τέχνες* 70, σελ. 74.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική:

Ανδρόνικος, Μ. (2005), *Ακρόπολη*, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Αρχαιολογία, τχ. 52 (1994), Αφιέρωμα: «Οι εκπαιδευτικοί μιλούν για την ακρόπολη».

Βαθαβάνης Π. (2015), *Ακρόπολη. Περιήγηση στο Μουσείο και στα μνημεία της*, Αθήνα: Καπόν.

Βαθαβάνης, Π. (2017), *Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά. Το χρονικό μιας φανταστικής ανασκαφής*, Αθήνα: Εκδόσεις Πορφύρα.

Βήλασσοπούλου, Χρ. (2004), *Η Ακρόπολη των Αθηνών : Τα μνημεία και το μουσείο*, Αθήνα: Τ.Α.Π.Α.

Βουτυράς Μ., Γιουλιάκη- Βουτυρά, *Η Αρχαία Ελληνική Τέχνη και η Ακτινοβολία της*, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (διαθέσιμο στο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/index.html)

Δεληβορριάς, Α. (2004), *Η Ζωφόρος του Παρθενώνα. Το πρόβλημα, η πρόκληση, η ερμηνεία*, Αθήνα: Μέλισσα.

Καλδέλλης, Α. Ε. (2013), *Ο βυζαντινός Παρθενώνας. Η Ακρόπολη ως σημείο συνάντησης χριστιανισμού και ελληνισμού*, Αθήνα: Ψυχογιός.

Κόκκου, Α., (2009), *Η μέριμνα για τις αρχαιότητες και τα πρώτα μνημεία*, Αθήνα: Καπόν.

Κορρές, Μ.- Μπούρας, Χ., (1983), *Μελέτη αποκαταστάσεως του Παρθενώνος*, Αθήναι.

Κορρές, Μ. (1994), *Από την Πεντέλη στον Παρθενώνα*, Αθήνα: Μέλισσα.

Μαρούλη – Ζηλεμένου, Μ. επιμ. (2004), *Ο Παρθενώνας. Η επιστροφή των γλυπτών: Ιστορική, πολιτιστική, νομική προσέγγιση*, Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.

Μαυρομάτης, Σ. (2002), *Φωτογραφίες 1975-2002 από τα έργα στην Αθηναϊκή Ακρόπολη*, Αθήνα: ΤΑΠΑ.

Μηρούσκαρη, Μ. (1996), *Τα μνημεία της Ακρόπολης*, Αθήνα: Τ.Α.Π.Α.

Νάκου, Ει. (1993), *Η Ακρόπολη των Αθηνών*, Αθήνα: Dian books

Ντεκάστρο, Μ. (2009), *Το νέο μουσείο της Ακρόπολης*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Παντελοδήμος, Δ. (2011), *Ο Παρθενώνας και οι Έλληνες του 19^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Διεθνές Κέντρο Έρευνας.

Παντερμαλής, Δ., Μάντης, Α., Χωρέμη, Α., Βήλασσοπούλου, Χρ., Ελευθεράτου, Στ. (2009), *Μουσείο Ακρόπολης. Σύντομος Οδηγός*. Μουσείο Ακρόπολης.

Παπαγεωργίου- Βενετάς, Α. (1999),. «Η Ακρόπολη της Αθήνας. Βιωματικές αξίες ενός μνημειακού συνόλου», *Αρχαιολογία & Τέχνες*, 70, 67-74.

Πλάντζος, Δ. (2013), *Ελληνική Τέχνη και Αρχαιολογία 1100-30 π.Χ.*, Αθήνα: Καπόν.

Πλάντζος Δ. (2016), *Το πρόσφατο μέλλον. Η κλασική αρχαιότητα ως βιοπολιτικό εργαλείο*, Αθήνα: Νεφέλη.

Συλλογικό έργο (2010), *Γνωρίζοντας την Ακρόπολη: Οι ειδικοί μιλούν για τον Ιερό Βράχο*, Αθήνα : Σκάι.

Σέρβη, Κ. (2011), *Η Ακρόπολη. Το Μουσείο της Ακρόπολης*, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

- Τουρνικιώτης, Ε. επιμ. (1994), *Ο Παρθενώνας και η ακτινοβολία του στα νεώτερα χρόνια*, Αθήνα: Μέλισσα.
- Τουτουντζή, Ου. Ν. (2012), *Τότε που χτιζόταν ο Παρθενώνας*, Αθήνα: Κέδρος.
- Χαμηλάκης, Γ. (2012), *Το Έθνος και τα Ερείπίά του. Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα* (μτφρ. Νεκτάριος Καλαϊτζής). Αθήνα: εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Χατζηασλάνη, Κ. (2000), *Περίπατοι στον Παρθενώνα*. Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη
- Χατζηασλάνη, Κ. (2002), «Η Ακρόπολη από τα μάτια των εκπαιδευτικών – εκπαιδευτικά προγράμματα στην Ακρόπολη» στο Γ. Κόκκινος και Ε. Αλεξάκη (επιμ.), *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή εκπαίδευση*, Μεταίχμιο: Αθήνα, 225-231.
- Χατζηασλάνη Κ., Καϊμάρα Ε., Λεοντή Α. (2009), Τα γλυπτά του Παρθενώνα, http://www.theacropolismuseum.gr/sites/default/files/glypta_parth_gr.pdf
- Χατζηασλάνη, Κ., Καϊμάρα, Ε., Λεοντή, Α. επιμ. (2011), *Μια μέρα στο Μουσείο Ακρόπολης: Αναζητώντας τη θεά Αθηνά*, Αθήνα : Μουσείο Ακρόπολης.
- Χατζηασλάνη, Κ., Καϊμάρα, Ε., Λεοντή, Α. (2011), Ακρόπολη. Εκπαίδευση. Αθήνα : Α΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων – Μουσείο Ακρόπολης.
- Χατζηφώτη, Λ. Ι. (2004), *Η Ακρόπολη των Αθηνών: Ο αρχαιολογικός χώρος και το μουσείο: Αναπαραστάσεις και σχεδιαγράμματα: Ιστορία και μυθολογία*, Αθήνα: Τουβί's.
- Χατζούδη - Τούντα, Ε. (2003), *Οι Καρυάτιδες μετράνε τα φεγγάρια*, Αθήνα: Άγκυρα.
- Χωρέμ - Σπετσιέρη, Α. (2004), *Τα γλυπτά του Παρθενώνα*: Ακρόπολη, Βρετανικό Μουσείο, Λούβρο, Αθήνα : Έφεσος.
- Χωρέμ - Σπετσιέρη, Α. (2010), *Ακρόπολη, Μουσείο Ακρόπολης*, Αθήνα: Μίλητος.

Μεταφρασμένη:

- Beard, M. (2003), *Ο Παρθενώνας* (μτφρ. Χρ. Τραϊτοράκη), Αθήνα: Πατάκης
- Beschi, L. (2016), *Η ζωφόρος του Παρθενώνα: Μια νέα πρόταση ερμηνείας* (μτφρ. Γ. Δεσπίνης), Αθήνα: Ο Μωβ Σκίουρος.
- Boardman, J. (1993), *Ελληνική π्लाστική. Κλασική περίοδος* (μτφρ. Τσουκλίδου Δ.), Αθήνα: Καρδαμίτσας.
- Camp J. (2009), *Οι Αρχαιότητες της Αθήνας και της Αττικής*. (μτφρ. Κλεώπα Μ.) Αθήνα: Καρδαμίτσας.
- Connelly, J. (2016), *Το αίνιγμα του Παρθενώνα* (μτφρ. Κ. Σέρβη), Αθήνα: Πατάκης
- Κόννοβιτς, Π. – Ντοτζί, Χ. (2001), *Η Αρχαία Πόλη- Η ζωή στην αρχαία Αθήνα και στη Ρώμη*, Αθήνα: Εκδ. Πατάκης.
- MacDonald, F. (1998), *Περιπλάνηση σε έναν αρχαίο ελληνικό ναό : Περιπλάνηση στην Ακρόπολη και στην αρχαία Αθήνα* (μτφρ. Μ.Πηλακούδα), Αθήνα: Modern Times
- Manfredi, V. – Μ. (2000), *Ακρόπολη: Η μεγάλη εποποιία της Αθήνας* (μτφρ. Ευ. Κεφαλλοβίτης), Αθήνα: Λιβάνης
- Royer S., Salles C., Trassard F. (2005), *Η ζωή στην Ελλάδα την εποχή του Περικλή* (μτφρ. Κ. Σέρβη), Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Η επιστροφή των μαρμάρων του Παρθενώνα

<http://www.culture.gr/el/parthenonas/SitePages/Home.aspx>

Ταξίδι στο χρόνο με βάση την Ακρόπολη

http://www.theacropolismuseum.gr/sites/default/files/taxidi_sto_xrono_me_basi_tin_akro_poli_yliko.pdf

ψηφιακό αποθετήριο για την Ακρόπολη [http://www.epset.gr/el/Press-Center/](http://www.epset.gr/el/Press-Center/News/acropolis-repository-educational-content)

[News/acropolis-repository-educational-content http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/video%20parthenon.htm](http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/video%20parthenon.htm)

Πάμε Ακρόπολη

http://www.ysma.gr/static/files/PAME_EKPAID_GR.pdf

ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα

http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_061.html

Έξι νύχτες στην Ακρόπολη

<http://openlit.teimes.gr/city/chiotisnights.htm>

Ο Τουειν στην Ακρόπολη <http://www.mixanitouxronou.gr/i-peripetia-tou-mark-touein-stin-athina-to-1867drapetefse-apo-to-limokathartirio-pirea-katadiochthike-apo-ageliskilion-ke-ladose-tousfilakes-gia-na-bi-nichta-stin-akropoli/>

Τοπογραφικά ζητήματα της Ακρόπολης

http://eftropios.blogspot.gr/2013/07/blog-post_14.html

Αρχαιολογία της Πόλης των Αθηνών

http://www.eie.gr/archaeologia/gr/02_DELTIA/Parthenon.aspx

Εκδόσεις υπηρεσίας συντήρησης μνημείων Ακρόπολης <http://www.ysma.gr/εκπαίδευση-εκδόσεις>

10 Ερωτήσεις για την αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης

http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/handle/11174/364?locale=el

Εκπαιδευτικός φάκελος. Αποκαταστάσεις αρχαίων μνημείων-Ακρόπολη http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/bitstream/11174/177/1/1_Apokatastaseis.pdf

Υπηρεσία συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης <http://www.ysma.gr/>

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

